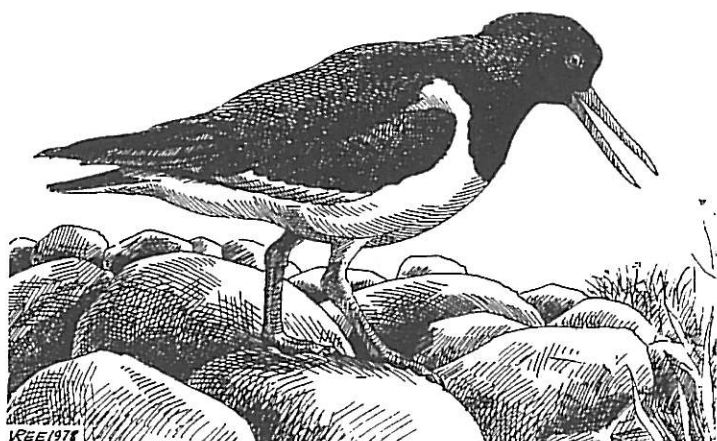

Tjeld *Haematopus ostralegus*

Global utbredelse

Nominatunderarten av tjeld hekker langs kysten fra Bretagne og De britiske øyer og nordover til Murmansk-kysten. I tillegg finnes den mer fåtallig langs kysten av Spania og Portugal og langs nordkysten av Middelhavet øst til Lilleasia.

Norsk utbredelse og habitatvalg

I Norge forekommer tjelden vanlig langs hele kysten. Den har i de senere årene begynt å hekke i innlandet og er funnet opptil 100 km fra sjøen. Tjelden trives i åpent kystlandskap og finnes ofte nært knyttet til jordbruksland. Arten er spesialist på hardhudete marine skjell og snegler og vil derfor gjerne ha tilgang til strender der disse organismene finnes. Tjelden finnes imidlertid — i motsetning til de fleste andre vaderartene — ved et bredt spekter av habitater, og en kan ikke si at det finnes noe typisk «tjeldhabitat» (bortsett fra at de fleste norske kyststrekninger stort sett er «tjeldhabitat»).

Langs det meste av norskekysten kan vi finne tjeld hekkende med tettheter omkring 1 par pr. km kystlinje, men tetthetene er oftest størst i de nordligste delene av landet.

Bestandsstørrelse og bestandsutvikling

Tjelden er en av våre vanligste vadefugler, og hekkebestanden ble i 1979 anslått å ligge på ca. 40.000 par (Kålås & Byrkjedal 1981). Det er ikke kjent at det har skjedd forandringer i populasjonen siden dette. Atlaskomiteens bestandsanslag (Tabell 1) går da også ut på 30.000-50.000 par. Selv om en enkelte år kan oppleve relativt stor dødelighet i vinterkvarterene, har dette tilsynelatende ikke betydd noe for den norske hekkebestanden av arten. Vinterbestanden av tjeld i Europa er beregnet til 700.000 individer.

I perioden fra 1978-87 ble det også registrert en bestandsøkning i Finland, mens hekkebestandene i Sverige, Danmark og Island sannsynligvis har holdt seg konstante.

Hekkebiologi

Tjelden hekker solitært i skjærgården. Den er langtlevende, og ringmerking har vist at de samme parene gjerne finner tilbake til den samme hekkeplassen år etter år. Arten er vanligvis regnet for å være monogam, men tilfeller av polygyni er kjent fra et studium på Jæren (G.O. Toft pers. medd.).

Reiret er bare en grunn fordypning på sand, grus eller ren gressbunn på kultivert eller ukultivert mark. Unntaksvis kan en også finne rugende tjeld på nausttak o.l. I reiret finner en ofte sammenraskete småstein og muslingskall eller andre gjenstander som den finner rundt hekkeplassen.

Eggleggingen skjer gjerne i mai. Tjelden legger oftest 3 egg, men av og til kan en finne reir med 2 eller 4 egg. Eggene er gulgrå med et svakt grønnskjær, og har gråfiolette eller svartbrune flekker. Tjelden legger ett egg i døgnet, og rugetiden er 24-27 døgn. Begge foreldrene ruger, men hunnen er mest ivrig. Ungene forlater reiret 1-2 døgn gamle. De blir matet av foreldrene vanligvis til de blir flygedyktige ca. 4 uker etter klekking. Ungene blir vanligvis kjønnsmodne når de er 3-4 år gamle.

Trekkforhold

Tjelden er en trekkfugl, og straks ungene er flygedyktige starter forberedelsene til høsttrekket som innledes allerede i slutten av juli. Hovedtrekket foregår i august-september, men det varer gjerne til ut i oktober. I denne tiden kan en både høre de særpregete trekklydene og se flokker på fra ti til flere hundre individer som trekker sørover i karakteristiske formasjoner langs den ytre kystlinje.

Den norske populasjonen overvintrer langs nordsjøkysten i Øst-England og i det tyske og nederlandske Vadehavet. Enkelte individer overvintrer imidlertid langs norskekysten.

Allerede i januar forlater de første individene vinterkvarterene og starter trekket mot hekkeplassene. Tjelden er således en av de første artene som kommer om våren, og allerede i slutten av februar/begynnelsen av mars kan en høre de karakteristiske ropene fra de første fuglene.

Svein-Håkon Lorentsen

Tjeld *Haematopus ostralegus*

973 ● Konstatert hekking

277 ● Sannsynlig hekking

100 ● Mulig hekking

Detaljeringsgrad: 10 x 10 km

